

פרק ז – מעליה להתיישבות

”שׁוֹבָה ה' אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאֶפְיָקִים בְּנֶגֶב” (תהילים קכו)

מבוא

בעליות השונות שהגיעו לארץ הוקמו צורות התיישבות שונות וייחודיות למדינת ישראל: העליה השלישית הקימה את הקיבוץ והמושב שתי צורות התיישבות חקלאיות, כאשר הקיבוץ הינו צורת התיישבות ייחודית למדינת ישראל. עם העליות הגדולות של ראשית המדינה הוקמו עיירות פיתוח בעיקר בגליל ובנגב. כיום ישובי 'עוטף עזה' נושאים במשימה הביטחונית במדינת ישראל – חיים בגבול תחת איום יום-יומי. לכן נקדיש לימוד לשני ישובים- עיירת הפיתוח **שדרות** וקיבוץ **נירים** שעל גבול עזה כדגם לשתי צורות התיישבות אלו.

<p>יחידה שניה: עיירת הפיתוח</p> <p><u>גיל:</u> מכתה ז ומעלה <u>זמן:</u> שיעור כפול <u>ציוד:</u> דפי תמונות ומשימות (מצורף)</p> <p><u>מהלך הפעילות</u> <u>בקבוצות:</u> דפי תמונות, מקורות ומשימות <u>במליאה</u> שוחחו: מה המכנה המשותף של כל המשפחות, ומה השונה.</p>	<p>יחידה ראשונה: הקיבוץ</p> <p><u>גיל:</u> מכתה ז ומעלה <u>זמן:</u> שיעור אחד <u>ציוד:</u> דפי תמונות ומשימות (מצורף) <u>מהלך הפעילות</u> <u>בזוגות:</u> עבודה על הדפים <u>במליאה:</u> תערוכה של התמונות וכותרותיהן למורה: כמה מילים על הקיבוץ של פעם – (כיום הקיבוץ השתנה לבלי הכר). הקיבוץ הינה צורת חיים ייחודית בה אין רכוש פרטי לחברי הקיבוץ כל הרכוש משותף לכולם וכל אחד נותן לקהילה על פי יכולתו ומקבל על פי צרכיו. בקיבוץ אין לאדם משכורות הוא נותן את כל שכרו לקיבוץ ומקבל תקציב קטן לצרכיו ולשאר דואג הקיבוץ.</p>
--	--

יחידה שלישית: על שדרות ונירים

נדגים את מה שלמדנו על הקיבוץ ועיירת הפיתוח בהכרות עם שני ישובים בעוטף עזה: העיירה שדרות וקיבוץ נירים.
גיל: היחידה מתאימה לחט"ב ומעלה.

חלק ראשון: נא להכיר - קיבוץ נירים

בקבוצות: קראו את הדפים ודונו בדילמות
במליאה: דונו בדילמה האחרונה:
האם הייתם ממשיכים לשיר את 'שיר השלום' ולהאמין שהוא יגיע, או שהייתם מתנגדים לכל משא ומתן עם אלו שגרים ק"מ וחצי מהבית מהעבר השני של גדר המערכת (הגבול) ויורים עליכם קאסמים.

חלק שני: נא להכיר - העיירה שדרות

חלק ראשון: לימדו על ראשית ימיה של שדרות בעזרת התמונות והסיפור
חלק שני: בקבוצות, קראו את השירים
חלק שלישי: במליאה קיימו דיון: איך מצטיירת שדרות מתוך היצירה של בניה?

דף משימה – הקיבוץ

משימה מספר 1

על מנת להכיר היטב צורת חייט זאת לפניך מספר צובדות על הקיבוץ
לכל צובדה ישנה תמונה מתאימה התאימו בין התמונות לצובדות

1. חברי הקיבוץ הראשונים נלחמו בביצות בקדחת ותנאי החיים הקשים של א"י
2. חברי הקיבוץ עבדו בעיקר בעבודה חקלאית ומאחר ולא העסיקו פועלים עשו כל עבודה קשה בעצמם.
3. החברות (נשות הקיבוץ) עבדו גם הן בעבודות קשות בשדה.
4. חברי הקיבוץ חיו חיי תרבות במוזיקה ספרות ואמנות למרות הקשיים והמרחק.
5. חברי הקיבוץ אכלו בחדר אוכל משותף.
6. חברי הקיבוץ גידלו את הילדים בבתי ילדים שם ישנו, אכלו, ואפילו התקלחו ילדי הקיבוץ ביחד והלכו ל"חדרי ההורים" רק למספר שעות אחר הצהרים.
7. חברי מרבית הקיבוצים חיו בספר (איזור הגבול) ונאלצו להילחם על חייהם מול אויבים.
8. חברי הקיבוץ חגגו את חגי ישראל בדרך חדשה חילונית וציונית.

משימה מספר 2
תנו לכל תמונה שם שיביא את רוח התקופה.

יחידה שניה: עיירות הפיתוח

רקע היסטורי: 60 שניות על עיירות הפיתוח

לאחר מלחמת העצמאות נמצאו במדינת ישראל שטחים רבים, חדשים ריקים מאוכלוסייה יהודית. אל תוך השטחים הללו באו גלי עליה גדולים, שהיה צריך למצוא להם פתרון התיישבותי ותעסוקתי. בתקופה זו שבין השנים 1949-1956, הוקמו 27 עיירות פיתוח שכולן יושבו על ידי עולים חדשים. הקמת עיירות הפיתוח בישראל, היווה את המפנה היישובי החשוב ביותר מאז קום המדינה. הקמת עיירות הפיתוח החלה, אם כן, בשנות ה-50 בתנופה רבה ונמשכה כ-15 שנה. מאז קום המדינה הוקמו כ-35 עיירות פיתוח הכוללות כחצי מיליון נפש. 13 עיירות בגליל, 13 עיירות במרכז ו-9 עיירות בדרום. שלוש סיבות עיקריות היו להקמת עיירות הפיתוח:

1. **טעמים ביטחוניים:** חשוב היה למלא שטחים שהיו ריקים מאוכלוסייה.
2. **פיזור אוכלוסין:** בשנת 1951 כ-70% מאוכלוסיית ישראל התגוררה סביב הערים הגדולות ובאמצעות עיירות הפיתוח ביקשו לפזר את האוכלוסייה על פני אזורים נרחבים ובכך למנוע ריכוזי אוכלוסין במרכז הארץ.
3. **יצירת מדרג עירוני:** המערך היישובי היה קוטבי, שלוש ערים גדולות שאוכלוסיית כל אחת מהן מונה מעל 100,000 נפש (ת"א, ירושלים וחיפה), ולעומתן יתר היישובים ברובם בינוניים וקטנים. המטרה היתה להוסיף מרכזים עירוניים בגודל בינוני שיהיו מרכזי שירותים לאזורים הכפריים ומוקדי תעשייה, שירותים ומינהל.
4. **פתרון לקליטת העלייה ההמונית בראשית המדינה.**

גורמי המיקום של עיירות הפיתוח

עיירות הפיתוח בישראל הוקמו בשני שלבים עיקריים:

בשלב הראשון הוקמו 14 עיירות פיתוח באתרים של יישובים או שכונות ערביות שננטשו לאחר ובמהלך מלחמת העצמאות, כגון: בית-שאן, עכו, יהוד, לוד, אזור, בית דגן, רמלה, אשקלון, באר-שבע, טירת הכרמל, יבנה, עקרון, טבריה, צפת. המטרה היתה לנצל את הבתים הפנויים ולספק לעולים קורת גג. התעסוקה למתיישבים במקומות אלה היתה בעיקר, בבנייה של אותם יישובים חדשים, בעבודה שכירה ביישובים הוותיקים ובעבודה יזומה כלומר, עבודה שהממשלה או מוסדות ציבוריים (מע"צ, קק"ל וכיו"ב) מספקים כדי לתת תעסוקה למובטלים: נטיעות, הכשרת קרקע, ייעור וכו'.

בשלב השני הוקמו עיירות פיתוח בצורת מעברות ליד ערים ותיקות או ליד מושבות מבוססות, שסיפקו מקורות תעסוקה לעולים החדשים ותוך ביסוס מעמדן בתעשייה. עם הזמן הפכו המעברות לשכונות עירוניות ולעיירות פיתוח עצמאיות. בשלב זה, היו גם עיירות הפיתוח שהוקמו כדי לשמש מרכז ליישובים חקלאיים, כמו קרית גת, שהוקמו בה תעשיות סוכר, מנפטות כותנה ותעשיות טקסטיל מחומר הגלם שמקורו בגידולים חקלאיים שבאזור. היו עיירות פיתוח שהוקמו מסיבות שונות כגון דימונה, שהתבססה על הפקת מחצבי ים המלח והפוספטים, נצרת עילית הוקמה כמרכז מינהלי ליישוב היהודי בגליל, אשדוד הוקמה כעיר נמל ותעשייה, מגדל העמק הוקמה כמרכז לתעשיות עור (שברבות הימים הפך אזור תעשייה זה להייטק), מצפה רמון התפתחה כעיר המספקת שירותי דרך לנוסעים לאילת וכיו"ב.

דף משימה – עיירות הפיתוח

משימה מס 1 - חלוציות וחלוצים

חלוציות

1. ויתור על משהוא קיים לטובת החדש והבלתי נודע.
2. עשית מאמצים רבים לטובת הרעיון שאתה מאמין בו.
3. ויתורים רבים לאורך הדרך לטובת הרעיון שאתה מאמין בו.

- לפניכם שני קטעים מתיאור שני צעיה השיחות וראיונות עם מייסדי עיירות הפיתוח. קראו את הקטעים.
- סמנו בכל קטע משפטים המתאימים לכל אחת מההצרכות החלוציות.

הכירו את משפחת נעים - ירוחם

מתעורר הצורך לנוע הלאה. המשפחה מגיעה לאלג'יר, שם היא שוהה עד שנת 1954. כלפו מוצא את פרנסתו בסחר זהב. שנתיים קודם לכן, נשלח הבן הבכור לארץ ישראל באמצעות עליית הנוער. המכתבים המגיעים ממנו מעודדים את ההורים לקום ולעלות אף הם, ואכן, לאחר הכנת המסמכים הם עושים את דרכם ארצה. תחנה ראשונה, חיפה. כלפו מביע את רצונו להתגורר ליד אחותו ואימו בהרצליה. פקידי הסוכנות מאזינים ב"חצי אוזן" ואומרים לבני המשפחה, כי ישלחו אותם ל"מקום טוב שאינו מרוחק מהרצליה". שמונה שבועות בבוקר. המשפחה ועולים חדשים אחרים מועלים על משאית. עשר משפחות כמהות לחיים חדשים בארץ המיוחלת. המסע מתארך. עיני הגברים, הנשים והילדים נעוצים במראות הנוף החולף לנגד עיניהם. אט אט הופך הירוק לצהוב מדברי, והם נוסעים ונוסעים. עייפות נמסכת באבריהם. והחום הולך ורב. בשעות אחר הצהריים המשאית נעצרת סוף סוף ליד מחנה צריפים. כמה מהמשפחות מסרבות לרדת. ליד המשאית ממתין פנחס מוצ'ניק והוא אומר להם: "אני ראש המועצה המקומית ירוחם... ברוכים הבאים!" ופותח בשטף דיבור ושיכנוע, עד כמה טוב המקום הזה. המשפחות נעתרות בסופו של דבר ומוכנסות אחר כבוד אל "הצריף הירוק", שלימים הפך למועדון הנוער המקומי. מספרת אם המשפחה, אסתר: "היה זה ערב שבת. החלטתי, כי נרד מהמשאית, ושיכנעתי גם את האחרים. אמרתי להם ולמשפחתי: אתם תראו, יהיה טוב כאן! ונכנסנו לצריף. סודרו לנו מיטות, שמיכות ואוכל. הייתה זו השבת הראשונה בירוחם, בצריף הירוק". וכלפו ממשיך: "ביום ראשון נסעתי להרצליה, לראות את אמי ואחותי. זה היה מבצע לא פשוט, כי לא היתה תחבורה סדירה. לאחר תלאות, הגעתי אל בני משפחתי. סיפרתי להם היכן אנו משוכנים. התייעצתי עימם על העתיד. הם, מצידם, סיפרו לי על המיתון. על המצב הכלכלי הקשה, על חוסר בודה. הייתי מודאג. מה יכלו לומר לי? הם יעצו לי לדבר עם מוצ'ניק. חזרתי ודיברתי עם מוצ'ניק.

המועצה אכן עזר, ומינה אותי כמנהל עבודה של פועלי דחק בשכר חמש לירות ליום."

אחת עשרה שנים חולפות במהירות. כלפו מתמנה כעובד בצרכניה, ולאחר מכן בקולנוע המקומי ו... לפנסיה. מספר הבן, ויקטור: "עם בוא ההורים עזבתי את דגניה והצטרפתי אליהם בירוחם. אחי ואני, נהנינו מחינוך מצויין. אחותי ואני, תושבי ירוחם עד עצם היום הזה, ואנו בעלי משפחות, דוגמה ומופת לקיבוץ גלויות ועדות". הצריף הירוק נעלם ואיננו, אולם, ירוחם גדלה והתרחבה, וכך גם משפחת נעים.

הכירו את: משפחת דדון מנתיבות

במרקש אשר במרוקו היה יעקב דדון שוחט בודק ומוהל, איש תם וישר ומקובל על בני העדה. פרק זה בחייו הסתיים כאשר החליט לעלות לארץ אבותיו, והיה זה בשנת 1956, הישר אל העיירה נתיבות, בצפון הנגב. היתה זו, נתיבות של מספר צריפי מגורים פחונים לוחטים בשמש וקפואים בחורף. יעקב מספר על תופעה, לא מוכרת ולא זכורה מאותם ימים: "התגוררנו בצריף כארבעה חודשים. מסביב לצריפים צמחה פרא, חיטה ושעורה. כשראינו זאת, החלטנו לבנות "פרינה" הלא הוא, התנור הביתי המפורסם, קצרנו את החיטה שהוענקה לנו בחסדי השם, יתברך, טחנו קמח, ואפינו לחם, מחיטה ארץ ישראלית אמיתית...". סעדה ויעקב התברכו בשבעה צאצאים, שתי בנות וחמישה בנים. החתונה הראשונה, של הבת, נערכה בצריף, בנתיבות, ואת השמחה נבצר לתאר. ועוד שמחה. לידת הבת השמינית, בת הזקונים, ואף היא, נולדה בצריף. ומשפחה שכזאת, יש לפרנס... והדברים אינם פשוטים כלל ועיקר. יעקב נחלץ להבאת פת לחם לבני ביתו. בל נשכח, כי באותם ימים לא זכו משפחות ענפות לתמיכת בטוח לאומי או כל סיוע אחר. לפיכך, עסק האב בחיתוך פרי הצבר, בעידור שדות חקלאיים, בעבודות יזומות בקיבוץ ניר-עם הסמוך, ומאוחר יותר, כגנן מן המניין בחסות המועצה המקומית. היום, משפרש לגמלאות, עסוק יעקב בלימוד תורה לשמה ובכך, הוא משלים את המעגל שתחילתו בעיר הולדתו, במרקש. ועל מעגל חייו זה, הוא אומר, וראויים דבריו להישמע

ברבים: "מצער קצת לדעת שה"אחרונים", כלומר, העולים החדשים בימינו, זוכים לאשר לא זכו ה"ראשונים". אלה, נהנים היום מפירות החיים המודרניים. נכון, לנו היה קשה. נשאתי בכל עול ובכל עבודה קשה וחיינו במעברה. אבל, החיים במעברה, באותם הימים, היו יפים יותר, טובים יותר, משום שאז, שררה אחדות ואחוה, עזרה הדדית והבנה בין איש לרעהו, ערכים שכיום, כמעט ואינם קיימים, וחבל... "כשהינך שומע את הדברים הללו, אינך מופתע למראה איש המתגעגע לעבר, קשה ככל שיהיה .

משימה מס 2

בחרו באחת המשפחות וכתבו לה מכתב עם התרשמותכם מסיפוריה.

"הזרעים בְּדַמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ."

נא להכיר: קיבוץ נירים

לפניך פרקים מתולדות קיבוץ נירים היושב על אפוף רצועת אצה. מדי פעם אצרכו והצרכו דיאלוג שמאדה מול חברי נירים. דונו בקבוצות ככל דיאלוג והחליטו. האם החלטתם היתה דומה להחלטת חברי קיבוץ נירים?

הכל התחיל ביום כיפור...

11 הנקודות

הימים ימי המנדט הבריטי בארץ ישראל, ראשי הישוב היהודי בארץ החליטו בספטמבר 1946 להעדיף את הדרום והנגב, ולהעלות ארבעה עשר יישובים במקומות שונים בארץ, מהם אחד עשר ברחבי הדרום והנגב. הפעולה תוכננה כמבצע פתע לילי והכל נעשה בבסיסים שונים מתחת לאפם של הבריטים, שלא חשדו במאום.

יום העלייה נקבע לשבת למוצאי יום הכיפורים תש"ז ונשמר בסודי סודות. כך הצליחו שלוש מאות משאיות עמוסות ולמעלה מאלף איש לצאת כמתוכנן באין מפריע למשימתן. מבין השיירות, שיירה אחת נעה מערבה בדרום אל אדמת דנגור, מקום עלייתו של קיבוץ נירים. כך בשישי לאוקטובר 1946 במוצאי יום"כ תש"ז במבצע עליית 11 הנקודות, נעה חבורת הצעירים אל נקודת הקבע הנבחרת שלהם, אבל כקילומטר לפני מעלה דנגור שקעו המשאיות בחולות. אין מים, אין דרך, כמובן שאין חשמל אבל יש ישוב חדש בנגב!

*דיאלוג מס' 1 דונו והחליטו
הצליח על הקרקע השתתפו חברי ואחוזות רווקות, האימהות והילדים נשארו בינתיים
מאחור בארץ יצקו.
האם להביא את כולם לנקודה החדשה שצדן אין בה מים ואין דרכי אישה אליה?*

הראשונים מול הצבא המצרי

ב 15 למאי 1948, יום לאחר הכרזת המדינה, פלשו צבאות מצרים לגבולות המדינה. היישוב בדנגור, שמנה 39 מגינים עם נשק קל הותקף ע"י שני גדודים של צבא סדיר עם תותחים. טנקים ומסוקים. חצר נירים כללה את בית הביטחון, חדר הגנרטור, ארבעה צריפי עץ, שני פחונים קטנים למקלחת ולשירותים וסככה לבעלי חיים. הימים שלפני המתקפה המצרית הוקדשו להתבצרות: חפירת עמדות ותעלות ומקלטים. בין עבודות הביצורים לאימונים ולקורסים, כגון עזרה ראשונה, הנשק בנירים כלל 17 רובים, 7 תתי מקלע, 5 מקלעים שונים, מרגמה, מספר רימונים ושקיות חומר נפץ בנות קילוגרם אחד.

לקראת ה - 15 במאי החששות נתגברו. דודו (דוד אלון) קיבל את הפיקוד על נירים. השקט הסתיר את העומד להתרחש. בבוקר ה - 15 למאי, כשהשחר הפציע ודבר לא קרה נתגנבה איזו תקווה, שדבר לא יקרה. ההפגזה התחילה ב - 07.00 בבוקר וכוחות מצריים נראו פרושים כקילומטר מנירים. ההפגזה התגברה וכבר נמנו מספר נפגעים. המסתערים המצרים לא הרפו.

פינינה קלי כותבת ביום ההתקפה (84.5.51): "בתעלה שהיתה על יד בית הביטחון נהרג צלאל מפגיעה ישירה של פגז. דודו נשאר מפקד יחיד. דודו התאושש מיד ופקד להודיע לפחוס כי ייקח לידי את תפקידו של צלאל. (...) פצצת תבערה נפלה על הצריף הראשון והוא התחיל בוער. הגורן הקרובה לשם גם כן התחילה בוערת. חום מאי וחום השריפה ליהט את האוויר והאנשים היו צמאים מאוד. יוסי, שרץ מעמדה 2 עם המ.ג. לכיוון עמדה 3 נהרג מרסיס בראשו ונפל על הכלי. (...) מאחת הפצצות שנפלו על יד השער נהרגו דודו ואפרים. נשארנו ללא מפקד. (...) המסתערים ראו שנכונה להם התנגדות וכי 'ריכוך' הפגזים לא הרג את כל אנשי הנקודה - והחלו נסוגים. (...) בזמן ההסתערות נהרגו מכדורים צבי ל. (...) הפגזה כבדה מאוד התחילה אחרי הצהריים. הפצצות נפלו על המחסן והאורווה. הכל עלה באש. שמענו את אנקת הבהמות הנשרפות. בפעם זו לא ניסה האויב להתקרב. בעמדה 3 נהרגו רבקה וגיורא מפגיעה ישירה (...) ראינו את האויב מתרחק. בשדה נשארו הרוגים ושלל. המחנה היה הרוס ואודים עשנים בכל פינה. ההרוגים שכבו איש איש במקום נפלו".

לא הטנק ינצח

לפתע נפסקה ההפגזה. לוחמי נירים יכלו לראות את המצרים נערכים ל"מסדר ניצחון" קילומטרים ספורים מהנקודה. בתום המסדר הצבא המצרי הסתלק מהמקום. היה קשה להבין מדוע צבא סדיר, שתוקף עם מאות לוחמים, ולרשותו שפע ארטילריה, שריון ומטוסים, ישלים

עם קיומה של נירים ויודה באי יכולתו לכובשה. חצר נירים היתה הרוסה לחלוטין והצריפים הפכו לעיי חורבות בוערים באש. על קיר חדר האוכל ההרוס נותרה סיסמא מחג "האחד במאי": "לא הטנק ינצח - כי אם האדם".

הקרב הוכרע לטובת אנשי נירים, אך במשך תקופה ארוכה היה על אנשי נירים להסכין עם המצב של חיים במשלט הנמצא תדיר במגע עם האויב.

דינאמה מס 2 דנונו והחלפיו

למה אתם או לזוטר?

אחרי הקרב הנורא, האם הייתם נשארים בדנאור או חוזרים למרכז הארץ? הרי אתם המת'יישבים, האמת את שלכם צעיתם בקרב על נירים, צכשיו אחרים אולי יישבו את הנצב!

הפרות, התינוקות והספרייה

שלושה יסודות הגיעו ראשונים לנירים במדבר: הפרות, התינוקות והספרייה. הפרות - עדות לצמיחת המשק, התינוקות - עדות לאמונה בעתיד, הספרייה - אות ומשל לתרבות העל.

המאבק על בניית החיים המשותפים מעלה הרהורים שונים. באוגוסט 1949 שואל מרדכי גלילי: "מהו הכח המלכדנו לקיבוץ?" והוא עונה: "אני אומר שהכח הזה הוא רצונם של רוב חברי הקיבוץ להקים בית וחברה שטוב וכדאי יהיה לחיות בהם מתוך רצון חופשי. מזה נובעים גם אהבה ונאמנות לקיבוץ, נכונות להגן עליו מבית ומחוץ".

נירים בשנות החמישים

נירים מתמודדים עם חקלאות ולאט לאט מחלחלת לתוך "הגניוס הנירימי" אהבת האדמה ותודעת האיכרות. בדצמבר 1950 כותבים בעלון הקיבוץ: "קשה קצת לבטא את זאת. היינו לחקלאים. אנחנו מייחלים לגשם ועינינו תרות אחרי כל עב קטנה במערב, שגודלה ככף יד איש, כי תיהפך והיתה לענני גשם רבים מביאי ברכה. היינו לאיכרים וחרדתנו - לזרע שטמנו באדמה. אכן צמאנו לגשם!" בין ציפייה לגשם לבין המשך הביצורים, בין קליטת חברים חדשים לבין פיתוח בונים את בתי הילדים מקימים משפחות וקולטים חברים חדשים.

ב 30 במאי 1955, שבע שנים לאחר הקרב בדנגור, חזרו המצרים והפיגזו את נירים. בדקות ספורות הפכו אנשי נירים מאיכרים ללוחמים. עיתון "על המשמר" מדווח באותו יום: "הפגזת פתע על קיבוץ נירים החלה היום בשעה 11.00 לפנה"צ. האוכלוסייה הבלתי לוחמת ירדה מייד למקלטים וחברי המשק תפסו את נשקם ומיהרו לעמדותיהם. עובדי הרפת מיהרו אף הם וניסו להציל את עדר הבקר ולהעבירו לשדות. בהיותם בואדי שמעבר לגדר המשק נפגע העדר מפגיעת פגז ישירה שריטשה כ 30 פרות ופגעה בחמישה מהרפתנים". צבי קסלר ועליזה הנימן אבדו את שתי הרגליים, עוד שני חברים נפצעו קשה וחיים שפרוני, ממייסדי הקיבוץ נהרג.

הברירה של אין ברירה באפריל 1956 מגיע לוי אשכול שר האוצר לנירים ומעמיד ברירה קשה: הברירה היא בין פיתוח המשק ושיכון לחברים לבין מקלטים וביצורים.

דינמה מס' 3 דונן וצ'ון

כמה הייתם בוחרים: באינן אינן ואינן
או בפניית בתיס לאנאריס ובתי יאדיס (בקיבוץ היאדיס ארו בבתי יאדיס ולא בבית
ההאריס)
חדר אוכל (בקיבוץ היה מטבח משותף וכאם אכלו בחדר האוכל)
ואחסן באדיס (בקיבוץ באדי היאדיס וחלק באדי החאריס, היו משותפים וכיבסו וליה)
אותם באחסן הבאדיס)

במלחמת ששת הימים נמחק הגבול הישן. אבל השכנים מעברו השני של "הקו הירוק" נשארו. בעיות הביטחון שבו והשתלטו על דאגות היומיום: בדיקת הדרכים, הקמת גדר על הקו הירוק ההיסטורי, דיפון הטרקטורים והקומנדקרים ולמרות הכל פציעתו הקשה של "גזר" (אליעזר ולך). אמיר אבני ז"ל, הבן הבכור של הקיבוץ, נהרג בעלותו על מוקש במטע האבוקדו ב18.2.1971.

גמרנו עם ההיסטוריה ועכשיו

קיבוץ נירים מונה היום, קרוב ל - 200 חברים ולמעלה מ 100 צעירים. קיבוץ נירים הוא אחד הקיבוצים החקלאיים הגדולים במדינה ומרבה ביצור ירקות אורגניים. את הקיבוץ עוטפת רצועה של גידולים אורגניים מרבית הגידולים תפוחי אדמה (מכירים את הדוד משה?) גזר, בטטות, תירס, חמניות, בוטנים ואבוקדו מיועדים ליצוא לארצות אירופה. צעירי הקיבוץ הקימו את ה'ברביט' פאב אזורי הפועל כבר מספר שנים בהצלחה רבתי. מקימי הפאב גאים בכך שלאירועים מיוחדים מגיעים אליו ממרחקים ומעולם הוא לא נסגר למרות אימת הקסמים.

נירים נמצאת באזור 'עוטף עזה' בדיוק מול מרכז הרצועה, מול העיירה עבסאן. בתי הקיבוץ נמצאים פחות משני ק"מ מקו הגבול. אין כאן הרבה קסאמים כמו בצפון הרצועה אך בהחלט סובלים מירי, בעיקר העובדים בשדות. אך נירים, מאז עלית 11 הנקודות ועד היום מצפה בקוצר רוח לשלום. נסיים את קורות נירים בשיר שנכתב בזמן 'מבצע קדש' בשנת

שיר השלום של נירים

"תראו רבותי שיגיע היום,
אצלנו בגבול יהיה עוד שלום
ואנחנו ניסע לחאן-יוניס לסרט,
עם עבדול ווהאב, בערבית מדוברת.

יבוא עוד היום וניסע אז כולם
אל חוף אל-עריש ונשחה שם בים
ונאכל שם פלאפל נשתה שמה עראק,
נמצוץ מנרגילה, נלגום גם קפה.

ובערב שישי במגרש נשחק כדורסל
משחק רציני עם שופט, מזכירות וקהל,
וקבוצת ה"פועל" עבסאן
וה"פועל" כמוכן
הם יחליפו פרחים, נאומים, ברכות ובכלל.

בלילה בחוץ יעבוד לו פלח
וסטן ורימון הוא איתו לא יקח
ואיכר ערבי עם עגאל וכפייה
עם עדר פרות מן החושך יופיע

ישבו זה מול זה ישיבה מזרחית,
ישימו באמצע ארגז ומפית
והשניים יאכלו, ידברו על בצורת,
על לול ועל רפת ומחיר של נשים.

ובמקום תעלה על הגבול ורובים ועמדות,
עוד יבנו שם בתים עם גגות אדומים
וגינות.

עוד תראו שיגיע היום,
בשדה יסתובב השלום,
עוד תראו!!! "

1956 ומושר בנירים גם היום ממש כמו המנון: שיר השלום של נירים.

דילמה מס 4 דנון ואן:

האם הייתם מנשיכים לשיר את שיר השלום ולהאמין שהוא יביא
או שהייתם מתנאדים לכל מהאן ומתן עם אלף שריים ק"מ וחצי מההית מהעבר השני
לפ האפול ויורים עליכם קסאמים?

נא להכיר: שדרות אשר בעוטף עזה

"גל-הקהל, משתחוים, והשיר משורר, והחצצרות מחצרים" (דברי הימים ב כט כח)

היה היה פעם

שומרי המעברה

בניה ראשונה ב1957

מראה כללי שדרות 1958

משפחת הדר מספרת:

גרנו בבורוג'ר, עיר קטנה ליד שושן הבירה אשר בפרס. יהודה הדר של היום, נקרא אז: שוקרי פרג'ולה. ילדותו חלפה עליו בין גווילי התורה ודפי הגמרא, ולאחר מכן בבית הספר התיכון בעירו, וכמורה ברשת אליאנס המקומית. כמוכן, היה פעיל בחיי הקהילה, ומעורב בכל הקשור לעזרת הזולת. חנה הייתה בת שש עשרה, נערה יפת-עין ותואר, כאשר הכירה, ונשאה לאישה. על ארץ ישראל המתחדשת קרא בעיתונים, וגם ב"קול ישראל", באמצעות מכשיר הרדיו. "ציונות דרך התיקשורת" הוא אומר היום בחיך מסויים .

והציונות עלולה להתאכזר לעיתים. בשמוע המשפחה על הקמת המדינה, נפנו הכל ועשו את ההכנות לעלייה. אך, אליה וקוץ בה. נציגי הסוכנות, דווקא הם, דחו את בקשת המשפחה. האם, אימו של יהודה הייתה אישה ידועת חולי. זו הייתה הסיבה לסירוב. המדינה זקוקה לאנשים בריאים ... הבעיה המעיקה מגיעה איך שהוא לכלל פיתרון, ובשנת 1952 עושה המשפחה את דרכה ארצה. חנה, יהודה ושלושת ילדיהם הראשונים, מאיר, יפה והרצל. הם מגיעים בדרך-לא-דרך אל נמל איסטמבול, שם ממתנינה להם אניית עולים. מגיעים לחיפה, ומשם הישר אל מעברת גבים-דורות. איש אינו מקבל את פניהם. המבוכה גוברת. הארץ היעודה מתנכרת ומזעיפה פנים. חנה ויהודה תוהים: ככה? זו ארץ היהודים? הם נפגעים, ואינם שוכחים זאת עד עצם היום הזה. "מאה גרם בשר לשבוע, ואת המים מביאים מהישוב יכיני". נזכרת חנה. בהריונה השלישי, משמלאו ימיה ללדת, נסעה לבית החולים "הדסה" בבאר-שבע. לא באמבולנס, אלא באוטובוס ... ויהודה, הוא לא בחל בשום עבודה. חקלאות? שיהיה. סלילת כביש? גם זה טוב. פקיד קופת-חולים? למה לא. שמירה? מה רע בזה? מנהל "עמידר"? גם זה משהו. מנהל לשכת המס? לגמרי לא רע, ובתפקיד זה הוא נושא עד היום. שדרות. עיר ואם בישראל. מקום טוב באמצע, בין באר-שבע תל-אביב. דרך ארוכה עשה יהודה מאז שימש כיושב ראש המעברה ועד היום. את חיידק העשייה הציבורית לא הדביר, ועדיין הוא פרנס ציבור, מין "למד-וויניק" שדואג לזולת, עשרים ושש שעות ביממה.

○ תארו את תחילתה של שדרות.

שדרות, עיר ואם בנגב המערבי מתפרסמת בשני תחומים:

- האחד** - באומנים הרבים שיצאו ממנה - משוררים, זמרים ולהקות רוק מובילות.
- והשני** - עמידתה מול מטחי הקסמים שאינם פוסקים כבר יותר משבע שנים.

ה'סצנה' של שדרות

קובי אוז, שפתיים, כנסיית השכל, טיפקס, אוליאל, בוסקילה, מאור כהן שמעון אדף.

○ **כא האמנים האלו יצאו משדרות. מה אפשר ללמוד מהם על הבית בו גדלו?**

את המשך הלימוד על שדרות, נעשה בעזרת שירים שכתבו בני העיר, נפתח בשיר 'שדרות' מאת הסופר-משורר **שמעון אדף**, יליד שדרות.

- **למה לוקח לנסורר עשרים שנה ללמוד לאהוב את המקום?**
- **מה הוא אהב בשדרות?**
- **האם שדרות הוא מקום חסר אהבה?**
- **מה אפשר ללמוד על שדרות מהשיר?**

שדרות

לקח לי עשרים שנה לאהב
את החור באמצע שום מקום הזה.
פקעות הכתנה הפיצו להבה לבנה
והרוח היתה בעוכרי הפרושים,
עד שראיתי לראשונה,
בצין נכונה,
את הבתים חסרי התחכום תחת גג העננים,
עד ששמעתי
את ההמיה המפלאה של הרחוב.
לחש אחרון שפלטו גלי האספלט
התערב
ברחש טריקת הערב על הקרקע,
בקולה של אשה נשפחת, שבגד בה
וספר את האמת שהשתדלה
להסתיר בפניה.

עשרות שנים של שחיקה
לקדו את הילדים ללטה את המים באבן,
לשכשך בשלוליות סירות ניר בתקנה מגחכת.
עברן הקרקסי של הנערות פרח בהגף של חצאית
בשההמון נסר אותו במבטו.
רק מקומות חסרי אהבה זוכים לאהבה מחלטה.

אוטוביוגרפיה

ביצוע: כנסיית השכל מתוך האלבום: קח שירים (1994)
מילים: שמעון אדף לחן: רן אלמליח

<p>שם ילדותי ארזה בשרטוטי חול ומעוגלת בשלולית בסירות נייר קשורה בחוטים דקים מהראות בקרסים אל בגרותי מכל מקום בבגרותי סבך שיח ורדים מוכה ברק אביב והשיר פרחים כבדים על ראש נערה שאהבתי מרחוק הייתי רוצה להאמין כי אי שם גומעת ציפור את השחר של טרם היותי וצווחת או כוכב מלובן נדלק לסמן את דרכי.</p> <ul style="list-style-type: none"> • חלנו לשיר הראשון ומצאו דימויים דומים בין השירים. • האם השיר נולד בשדרות או צומדת היות המשורר והמפצצים שדרות איננה שייכת לכאן כלל? 	<p>לא רחוק מכאן יכול להיות בכל מקום בארץ שם נולדתי תחת שמי תמוז מותכים ובמות אמא נורא היה צערה כורעת ללדת על סדינים לבנים על סדינים לבנים, צער המוות וצער הלידה חברו יחדיו להכריעה. הייתי רוצה להאמין כי אי שם גמעה ציפור את השחר של טרם היותי וצווחה אן כוכב מלובן נדלק לסמן את בואי מכל מקום בילדותי סבך עץ זית מוכה ברק והשיר את פירותיו הבשלים על ראש נערה שאהבתי ממרחק, וחוף הים צייר לי באירוניה דקה שלפוחיות תואמות בכתפי, דימוי לכנפיים לילד שוחר מעוף</p>
--	--

ממרוקו לציון

ביצוע: להקת שפתיים מילים: חיים אוליאל לחן: ג'קי אלקיים

<ul style="list-style-type: none"> ○ את מי מתאר השיר? ○ האם החלום התמשך בשדרות? ○ מה אפשר ללמוד על שדרות מהשיר? 	<p>השארתם הורים, חברים ואחים עליתם מרצון מאהבה לציון</p> <p>אתם שהייתם חדורי אמונה אתם שהבאתם את חג המימונה רציתם להידמות החלפתם שמות ז'ז'ו לא כדאי פרחה זה שם גנאי ליקקתם את הדבש שלא תמיד מתק נשפך החלב לא בכיתם אחריו עם כל הקשיים, השפה, החומות תקעתם יתד ונתתם פירות</p>	<p>אתה שעזבת את הכפר הרחוק אתה שהיית מכובד פלמרוק השארת רכוש הבאת תרבוש השארת ממון והגשמת חזון</p> <p>את שעלית מהכפר הירוק את שקראו לך ללה פשוק הכל שם הותרת הבאת רק כפתן ופולר אדום אך הגשמת את החלום</p>
--	---	--

שיר התקווה של מסיה רונסה

מילים: קובי אוז לחן: רמי יוסיפוב ביצוע: להקת טיפקס

בואו ילדים
 בשבילכם רגליים יש לי
 רגיל גם וגם אדום יש גם
 ומסטיק עגול מקל מתוק וגם שווינגם.
 אי אפשר מכולת רק על לחם וחלב
 הנה לנו שלוה צבעונית
 ושקיות של יומולדת
 עם מדבקות של מכונית.
 תאמינו למוכר פה זה אני
 יודע יום אחד יהיה כאן מאניפיק
 את זה אני רואה את זה אני אספיק
 כשאני מבטיח הניסים קורים
 ביום אחד יבוא פה הרבה בלון יפים
 אני מכיר אישית
 אנריקו מסיאס הזמר
 הוא קרוב שלי אמר יבוא אולי מחר
 במגרש ממול בחנייה
 ובשכונה יוצאו לימונאד שתייה

הוא יעשה קונסרט גדול עם זיקוקים
 ואני אתן הפתעות לכל הילדים.
 אי אפשר מכולת רק על לחם וחלב
 קחו כמה דברים
 וגם תקווה שמחר יבוא כוכב
 אני מכיר אישית
 אנריקו מסיאס הזמר
 הוא קרוב שלי אמר יבוא אולי מחר
 נבנה במה מארגזים של תנובה
 ולכל בת יקנה לה בובה
 ישיר שירים כמו בסורפת
 יהיה שמח יותר מאולמי אפרת
 אי אפשר מכולת רק על לחם וחלב
 קחו גם מוצרים
 הנה הוא בא
 עכשיו

- ספרו את סיפור השיר במילים שלכם.
- האם איפור השיר הוא אופטימיסט או שהוא פתוי?
- השיר אינו מדבר על שדרות וכפף זאת האם הוא מרחיב את ההבנה שלכם לאבי הציורה?

ולסיום, למי שמוכן להשקיע מאמץ – נמליץ כאן על שני מאמרים על שדרות, עיירת פיתוח, קאסמים, אחריות המדינה ועוד.
 קראו את המאמרים ודונו בשאלה: מה הקשיים של שדרות ואיך המדינה יכולה לסייע?

- חוט השדרה של תושבי שדרות מאת רן פרחי

מתוך אתר 'אומדיה'. www.amedia.co.il

- שדרות כמשל. מאת המשורר שמעון אדף יליד שדרות.
 מתוך "רוח אחד לכל" האתר של שמעון אדף. www.notes.co.il/adaf

